

Lääketieteen opiskelijoiden tiedonhaku- ja lukutottumukset: ei se ongelma, vaan sen syyt

Tutustuin mielenkiinnolla Rengon ym. (2011) tutkimukseen lääketieteen opiskelijoiden tiedonhaku- ja lukutottumuksista. Olen kirjoittajien kanssa samaa mieltä kehittämistarpeista tiedonhaussa ja siihen ohjaamisessa. Tässä suhteessa koulutustarvetta lienee todella myös opettajakunnassa ja kliinikoiden keskuudessa jo esimerkinkin antamiseksi opiskelijoille. Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomion seuraaviin seikkoihin tässä sinänsä ansiokkaassa tutkimuksessa.

Ensinnäkin kirjoittajat käyttävät käsitteen *problem based learning* suomenkielisenä vastineena ongelmakeskeistä opiskelua. Tampereella menetelmää kutsutaan kuitenkin ongelmälähtöiseksi opiskeluksi (Holmberg-Marttila ym. 1998). Ero käsitteiden välillä näyttää pieneltä mutta on sisällöllisesti keskeinen. Ongelmälähtöisessä opiskelussa pohdittavaksi annettun ongelman tarkoitus on ohjata tiedonhakua ja oppimista eikä ensisijainen tavoite ole käsiteltävän (usein kliinisen) ongelman ratkaiseminen, johon taas ongelmakeskeisessä oppimisessa suoremmin pyritään. Käsitteiden eroa on tarkasteltu tarkemmin muualla (Nikkarinen ja Hoppu 1994, Tärnvik 2005).

Käytännössä kuitenkin muutamana vuoden takaisen oman kokemukseni perusteella ongelmana kliinisen vaiheen ongelmälähtöisessä opiskelussa on keskittyminen yhä enemmän ongelman ratkaisemiseen eli opiskelun painottuminen ongelmakeskeiseen suuntaan. Lääkärin tietokannat ja Käypä hoito -suositukset tietynlaisine ”keittokirjaohjeineen” tarjoavat helpon mutta yksinään

pintapuolisen ratkaisun ongelmaan. Toisaalta opintojen painottuminen erikoissairaanhoidon ja opiskelun ohessa tehty pätevystyyluonteinen lääkärintyö – joille molemmille on tyypillistä nimenomaan yksittäisen kliinisen ongelman ripeä ratkaisu – voivat ohjata ongelmakeskeiseen ajatteluun. Nämä seikat voivat selittää sähköisten tietokantojen tärkeää osuutta Rengon ym. (2011) 5.–6. vuosikurssin opiskelijoihin kohdistuneessa tutkimuksessa verrattuna aiempiin prekliinisen vaiheen opiskelijoilla tehtyihin tutkimuksiin (Holmberg-Marttila ym. 1998, Jämsen ja Leppänen 2006). Ne voivat olla syynä myös siihen, ettei Tampereen ja muiden tiedekuntien välillä havaittu odotettuja eroja eri tietolähteiden käytössä. Opettajilla onkin merkittävä rooli opiskelijoiden työn ja oppimistavoitteiden ohjauksessa, jotta myös syvempi ymmärrys asioiden taustalta tulee omaksuttua.

Toiseksi en korostaisi yksinomaan lukemisen määrää tai yksittäisten tietolähteiden (kuten englanninkielisten alkuperäistutkimusten) käyttöä vaan sitä, vastaako opiskelijoiden käyttämistään tietolähteistä hankkima tieto lääkärikoulutuksen odotuksia – olkoonkin, että tätä on vaikea mitata. Esimerkiksi alkuperäistutkimusten lukemisesta ei itsessään ole hyötyä, jos osaamista niissä esitetyn tiedon kriittiseen arviointiin ja soveltamiseen ei ole. Näyttöön perustuvan lääketieteen taitojen kartuttamiseksi voisi olla viisasta tuoda alkuperäistutkimuksia yhä enemmän mukaan esimerkiksi pienryhmäopetukseen tai ongelmälähtöiseen opiskeluun.

Useimmille omakohtainen kliinisessä työssä esiin tullut tarve jonkin asian osaamiselle lienee vahvin motivaatio sen opiskelemiselle. Sen vuoksi nuorille lääkäreille tulisi turvata riittävät tiedonhaku- ja konsultointimahdollisuudet (huomioiden erityisesti ajankäyttö) paitsi opiskeluaikaisessa työssä myös valmistumisen jälkeen. Erikoistuvien lääkäreiden tiedonhaku- ja lukutottumukset sekä niihin vaikuttavat tekijät olisivat mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe: tuleeko oppi ajankohtaisen tiedon hakuun ja jatkuvaan itsensä kehittämiseen vasta työkokemuksen myötä? ■

ESA JÄMSEN, LT, erikoistuva lääkäri
Tampere

KIRJALLISUUTTA

- Holmberg-Marttila D, Virjo I, Kosunen E, Virtanen P. Ongelmälähtöinen opiskelu lääketieteen opiskelijoiden arvioimana. *Duodecim* 1998;114:1956–61.
- Jämsen E, Leppänen O. Eri opiskelustrategioiden käyttö ongelmälähtöiseen opiskeluun perustuvassa lääkärikoulutuksessa. *Duodecim* 2006; 122:1775–80.
- Nikkarinen T, Hoppu K. Ongelmakeskeinen opetus, ongelmälähtöinen oppiminen ja aktiiviset opetusmenetelmät. *Duodecim* 1994;110:1548–55.
- Renko M, Soini H, Rantala H, ym. Lääketieteen opiskelijoiden tiedonhaku- ja lukutottumukset. *Duodecim* 2011;127:2072–9.
- Tärnvik A. Ongelmakeskeinen oppimismenetelmä sitouttaa. Todenmukaiset harjoitukset valmentavat opiskelijoita lääkärin työhön. *Suom Lääkäril* 2005;60:2109–13.